

Met de bosbouw is het sprokkelen in de vierde nota

J. J. Borgesius en W. J. C. Hoefnagel

Onlangs is de Vierde nota over de ruimtelijke ordening verschenen, waarin de gedachten van de rijksoverheid over de (ruimtelijke) ontwikkeling van Nederland zijn neergelegd. Hoe zit de bosbouw erin?

Veel buitenlanders zijn verwonderd als zij ontdekken dat er in Nederland aan bosbouw gedaan wordt. Toen enige Amerikaanse onderzoekers in 1986 Nederland bezocht hadden, meldden zij thuis dat alle Nederlandse bos beschouwd moest worden als "urban or readily accessible to urbanites" (Dwyer & Strong, 1986). Deze term "urban forestry" moet veel ruimer worden opgevat dan ons "stedelijk groen".

Het slaat kennelijk op bos dat overwegend beheerd wordt met het oog op de functies die het voor stedelingen kan vervullen. Borgesius (1987) heeft betoogd dat de Nederlandse bosbouwer zijn culturele en psychologische wortels heeft in het landelijk gebied. Er zijn (overigens oplosbare) problemen aan het groeien nu de stedeling steeds meer aanspraak op het bos en bosbeheer gaat maken.

De kloof tussen het stedelijke en het landelijke denken over bos is nog breed en diep. Dat blijkt ook weer wanneer men de Vierde nota, die sterk "stedelijk" gericht is, doorploegt op zoek naar ideeën over de bosbouw in Nederland in de nabije en verdere toekomst. Hoe graag zou een bosbouwer er inspiratie in vinden voor de toekomst van zijn vakgebied en van "zijn" bossen! Maar bij eerste lezing valt dat erg tegen. Er zijn wel enige aanduidingen van de bosbouw, zoals in paragraaf 3.9. "Veranderingen in het landelijk gebied". Daarin wordt expliciet vermeld dat er behoefte is aan "houtteelt en recreatief medegebruik op agrarische bedrijven". Ook wordt er een behoefte bij de beheerders van bossen en dergelijke terreinen gesignaleerd om over "grote ruimtelijke eenheden" te beschikken. Zo valt er wel wat te sprokkelen voor de bosbouw in deze nota, maar heel groots is het niet.

De Vierde nota over de ruimtelijke ordening heeft een tijdhorizon tot het jaar 2015, misschien komt de bosbouw - die immers verder vooruit kijkt - daardoor niet zo aan bod.

Nu zijn bovenstaande teleurstellende constatering mogelijk niet helemaal terecht, want al in paragraaf 1.3

melden de minister-president en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer dat deze nota alleen wijzigingen behandelt op het bestaande beleid. En de bosbouw beschikt toch over het splinternieuwe Meerjarenplan Bosbouw, zo zou men kunnen redeneren. Maar de looptijd van dat plan is tot het jaar 2000, zij het met doorkijkjes naar decennia verderop.

Wervend woonmilieu

De algemene teneur van de Vierde nota is ongeveer als volgt: Nederland moet omwille van welvaart en welzijn van zijn bewoners op dynamische wijze blijven meevaren in de vaart der moderne en ontwikkelde volken.

Dit wordt vertaald, gezien de sterke punten van ons land, in een toenemende zakelijke dienstverlening zonder verwaarlozing van andere bronnen van welvaart zoals industrie en landbouw. De bevordering van vestiging van het gewenste type bedrijven vraagt om een schoon en aantrekkelijk woon- en werkmilieu. Dat zijn eisen die de Nederlanders zelf ook al stellen: welvaart, schoon milieu en prettig wonen en recreëren.

Het bos zal in elk geval ook gebaat zijn bij een schoner milieu, dus dat is alvast meegenomen. Maar nergens wordt de idee van het "wervend woonmilieu" zover uitgewerkt dat de beheerder van bos en bomen duidelijk wordt wat er in dit verband van hem verwacht wordt.

Een zijsprong naar een andere belangrijke denkoefening over de toekomst van ons land, Nieuw Nederland (1987), leert ongeveer hetzelfde. Deze exercitie is gericht op Nederland in 2050, kijkt dus verder vooruit dan de Vierde nota, maar heeft geen beleidsstatus (en ook geen beperkingen). Bos wordt in Nieuw Nederland voornamelijk als ruimtelijk middel gebruikt en is in de meeste gevallen bestemd voor natuurontwikkeling. Voor zover er ideeën in staan over bosbouw, zijn ze afkomstig van ontwerpers. Uitwerking ontbreekt.

Waarom blijft de bosbouw aan de zijlijn?

Nu verkeert de Vierde nota nog in de fase van inspraak; tot 17 juli 1988 kon schriftelijk gereageerd worden op de nota. Op 17 september 1988 behoort het bestuurlijk overleg te zijn afgerond. Uiterlijk 17 december heeft de

regering zich voorgenomen de nota ter goedkeuring aan de Tweede en vervolgens Eerste Kamer aan te bieden. Maar, ook al is de termijn van inspraak en bestuurlijk overleg wel zo ongeveer afgelopen wanneer u dit leest, er zijn nog wegen te over om eventuele wensen effectief te bepleiten.

Belangrijker lijkt het om uit de geest van de nota inspiratie te putten en als bosbouwwereld zelf met ideeën, voorstellen en concrete plannen te komen voor bijdragen aan het wervend woonmilieu. Daarbij lijkt het raadzaam de observaties van relatieve buitenstaanders voor ogen te houden en de bosbouw in Nederland niet te klein te bekijken, maar juist samenwerking en aansluiting te vinden met planners, ontwerpers en beheerders van houtig groen van allerlei aard. Het aantrekkelijke woonmilieu dat door de nota als onmisbaar voor het eigen welzijn beschouwd wordt, is immers moeilijk voorstelbaar zonder veel bos en bomen. Het Meerjarenplan Bosbouw met zijn nieuwe bossen in de Randstad en de

Nota Ruimtelijk Kader Randstadgroenstructuur zijn goede aanzetten, maar baseren zich in wezen op de Derde Nota met al zijn satellieten als Structuurschetsen en -schema's en andere nota's.

De bosbouwwereld zal creatief moeten reageren op de Vierde nota.

Of is er alleen landschapsbouw en stedelijk groen in Nederland?

Literatuur

- Borgesius, J. J. 1987. Culturele problemen bij bosaanleg in Randstad. *Landbouwkundig Tijdschrift* 99 (12): 18-20.
- Dwyer, J. F. & A. L. Strong. 1986. Urban-Rural Forestry in the Netherlands. *Journal of Forestry* 84 (2): 57-59.
- Nieuw Nederland; onderwerp van ontwerp. 1987. Stichting Nederland Nu Als Ontwerp. Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage.
- Vierde nota over de ruimtelijke ordening. Deel a: beleidsvoorstellen. 1988. Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. 's-Gravenhage.